

Voor een boeiende en ontspannende citytrip hoef je niet half Europa te doorkruisen. Ook bij onze noorderburen ontdek je verrassend leuke stadjes waar je je na één overnachting al thuis voelt.

De Hanzestad heruitgevonden

(Her)bestemming Zwolle

De hoofdplaats van Overijssel is een groeiende, maar toch behapbare centrumstad die zich de laatste decennia heeft heruitgevonden. Met een aantrekkelijke historische kern vol verrassende herbestemmingen breng je in voormalige Hanzestad Zwolle een meer dan volle dag door.

Tekst Koen Driessens
Foto's Siska Vandecasteele

Zwolle ligt wel óver de IJssel, maar er niet áán. Beducht voor overstromingen ontstond de stad, die over enkele jaren 800 jaar stadsrechten viert, enkele kilometers verder op een terp.

Toch liepen de straten tot de aanleg van de Afsluitdijk op het IJsselmeer en een opblaasbare dam nog geregeld onder water. De stad is immers niet enkel omgeven door water, maar ook doorkruist. Vandaag scheidt de binnengracht het met een buitengracht omgeven centrum van het zogenaamde Noordeiland. Op de binnengracht liggen kanaalboten met hoge masten aangemeerd aan de historische kaden. Aan de noordzijde herinneren de gevels van de voormalige factorijen aan de handel in koloniale waren.

Zoon van zo'n tabaksfactor en vader van Nederlands parlementaire monarchie is J.R. Thorbecke: de 19de-eeuwse politicus leidde vier kabinetten en voerde een liberale grondwet in. Sindsdien heeft Zwolle zo goed als permanent een liberale burgemeester, al maken de conservatieve ChristenUnie en het progressieve GroenLinks er nu samen met de liberale VVD het bestuur uit. Deze ideologische spagaat kenmerkt de stad. Gertrude van Keulen van MarketingOost: 'Elke Hanzestad heeft haar eigenaardigheden. Karakteristiek voor Zwolle is dat het tegelijk een zeer gelovige gemeenschap en een dynamische, creatieve vibe heeft. Vooral de laatste vijf jaar voel je die. Met dank aan ondernemers met lef en maar liefst vier hogescholen met creatieve opleidingen.'

Merel Moonen uit het Limburgse Sittard studeerde af als striptekenaar aan ArteEZ, een van de twee Zwolse kunsthogescholen en de enige Nederlandse kunstacademie met een stripopleiding: 'Ik ben er blijven hangen omdat ik hier mijn vrienden en connecties heb, maar ook omdat het een toffe, levendige stad is. En een inspirerende omgeving: ik krijg er meteen feedback van mensen die weten waar ze het over hebben. Daar leer ik van, want ik ben best kritisch op mezelf. Toen ik mijn eindwerk bijna klaar had, ben ik helemaal opnieuw begonnen omdat ik er niet tevreden over was.' *De laatste mens* verscheen eind vorig jaar als boek. Verwacht echter geen Suske & Wiske. 'Door andere materialen te gebruiken en de grenzen van het medium af te tasten ben ik wat onconventioneel, maar voor minder mainstream strips is er ook een publiek.'

1 Op de binnengracht liggen kanaalboten met hoge masten aangemeerd aan de historische kaden.

2 In de broederskerk huist vandaag de fraaie boekhandel Waanders in de Broeren.

Kerk wordt ⇨ Mooiste boekhandel van Nederland

Aan de zuidkant van de Thorbeckegracht staan nog resten van de middeleeuwse omwalling. 'De fabrieken die er ooit lagen recupereerden de muren', vertelt stadsgids Albert Meijering. Een van de twee van de ooit 22 wachttorens in de omwalling was een silo voor een veevoederbedrijf. De andere toren, de Pelsertoren, is vandaag een B&B. Vlakbij ligt het voormalige dominicanerklooster, dat na de opheffing ervan in de kersverse protestantse Republiek het plaatselijke garnizoen herbergde. De Broerenkerk werd een protestantse kerk en later zelfs een circus. Vandaag huisvest ze de fraaie boekhandel Waanders in de Broeren. Behalve duizenden boeken vind je er in een

“

In de Broerenkerk ligt 'Herman': een mysterieus skelet van een jongeman, met een gat in zijn schedel.

3 Achter de resten van de stadsmuur ligt de Zwolse binnengracht.
4 JaffaJaffa is een hippe tent in een voormalige kloosterbibliotheek.

glazen graf in de kerkvloer 'Herman': het buiten de stadsmuren in een geknevelde houding gevonden skelet van een 20- à 30-jarige man, met een gat in zijn schedel. Een mysterie waar nog een goed boek rond geschreven kan worden.

Kloosterbibliotheek wordt ⇒ Hippe streetfoodzaak

De kloosterbibliotheek werd wapenopslagplaats, synagoge, gevangenis voor Belgische officieren tijdens WO I en later het befaamde driesterrenrestaurant De Librije. Dat is inmiddels uitgeweken naar een voormalige gevangenis op het Noordeiland. Vroeger ging je daar beter niet naartoe, nu moet je een jaar

van tevoren boeken. Vandaag zit in de oude librije een nieuwe, hippe streetfoodzaak. De jonge zaakvoerder Jelle van der Weerd van JaffaJaffa is zo'n ondernemende Zwollenaar, met enkele horecazaken in de stad: 'Eindelijk is dit beschermde pand nu ook voor gewone Zwollenaren toegankelijk.' Ze kunnen er kleine wereldkeukengerechtjes proeven of borrelen. 'Sinds een jaar of tien is Zwolle steeds meer een uitgaansstad geworden.' Kenmerkend is de metamorfose van de Nieuwe Markt: vroeger een lelijke parking aan een postkantoor, nu één groot terras.

Brouwerij wordt ⇒ Parfumwinkel

Zwolle telt tal van gezellige pleinen en verrassende, publiek toegankelijke binnen- ▶

Zwolse balletjes

Zwolse balletjes hebben niets met gehakt te maken, want de balletjes in kwestie zijn traditioneel Zwols snoepgoed. Het zijn eigenlijk ook geen 'balletjes': dat is Zwols voor 'snoepje'. Ze hebben de vorm van 2 op 2 cm grote kussentjes.

♦ In de kelder van het Zwolse Balletjeshuis worden **sinds 1845** de enige (enkel hier verkrijgbaar) echte (met gepatenteerde smaken, zoals mandarijn, pruim, mokka, vanille...) Zwolse balletjes gebakken en gestoken.

♦ De oorsprong van de balletjes ligt bij de **'zwarte steken'**: van rietsuiker gemaakte steken, die men even in de mond stak om koffie of thee te zoeten, om dan bewaard te worden voor een volgend kopje.

♦ Na de komst van suikerriet werden ook snoepjes 'gestoken'. Het in koper gekookte suikerdeeg wordt samen met het aroma gekoeld en gekneet, waarna een zware mal erover gaat. De **lange repen** worden afgestoken. Alle balletjes van verschillende smaken worden in een heuse betonmolen gemixt, waardoor er ook de scherpe kantjes afgaan. Die rest wordt door lokale producenten en horeca gebruikt in o.m. likeur en crème brûlée.

♦ Goede raad: **laten smelten** in de mond, niet op bijten. Ze zijn keihard.

♦ In het Balletjeshuis kan je ook **stadswandelingen** boeken.

zwolseballetjes.nl
Grote Kerkplein 13

SpelComputer Museum

Ben je een verstokte gamer, of heb je er eentje bij je? In het spelcomputermuseum zie je de weg die computerspelletjes hebben afgelegd, én je mag die oude games ook spelen.

• **De grootste:** In een 3.250 m² grote hal van een voormalig lasbedrijf op een toepasselijk genaamd KMO-terrein (De Vrolijkheid) zit sinds 2015 het SpelComputer Museum, een in Europa unieke verzameling van computers, spelcomputers en lunaparkkasten en de grootste van de Benelux.

• **De verzamelaar:** John Groenewold: 'Samen met mijn vrouw Naomi, die een verwoed gamer is, begonnen we eind jaren '90 te verzamelen. Eerst spelcomputers, later ook computers. Mij is het vooral om het design te doen. Computers zijn soms zo lelijk dat ze mooi worden.'

• **De collectie:** De bezoeker volgt een tijdlijn vanaf de jaren '50 met een nostalgische uitstalling van (spel)computers. 'Zo zien vooral jongeren waar we op vlak van (spel)computers vandaan komen. Ik zou graag 300 worden om te zien waar we nog naartoe gaan.'

• **Interactief:** Alle arcadekasten en tal van spelcomputers zijn vrij uit te proberen. Om verslaving te vermijden reiken we geen toegangsabonnementen uit.'

• **Dagbesteding:** De stichting achter het museum geeft autistische jongeren ruimte om te komen helpen in het museum of de hersteldienst.

computermuseum.nl, € 15

- 1 Herman Brood was op latere leeftijd trots van Zwolle te zijn.
- 2 Een paardenstalling is nu de Herman Brood Experience.
- 3 Museum De Fundatie kreeg onderdak in het voormalige gerechtsgebouw.

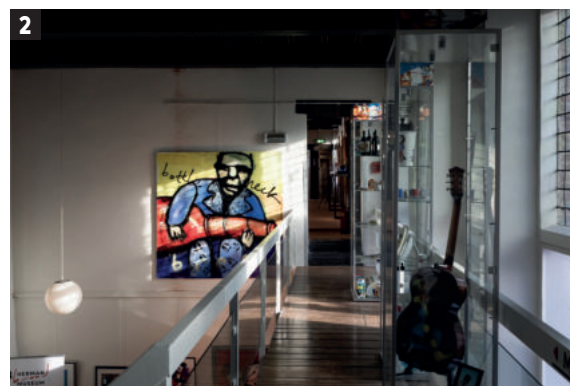
pleintjes. In de zo goed als autovrije stad is het prettig rond te dwalen. Er zijn altijd wel leuke hoekjes, zoals in het steegje Kromme Jak. Ook in de grote winkelstraat vind je opvallende panden. Zo zit de Zara in het voormalige, neoclassicistische provinciegouvernement. De Statenzaal ernaast krijgt binnenkort een nieuwe functie als hotel-restaurant-cultuurcentrum. De neogotische stijl steekt fel af. Albert verklaart: 'In de 50 jaar tussen beide gebouwen ging het landsbestuur over van de zakelijke "waterstaatsstijl" naar de meer rooms-katholieke stijl van de nieuwe rijksbouwmeester', die ook in bijvoorbeeld het Amsterdamse Rijksmuseum zichtbaar is. De Ici Paris maakt gebruik van een voormalige brouwerij (De Witte Leeuw) die later hofleverancier-hoedenmaker Hendriksen huisvestte: het levert een gevel op met een mengeling van Hollands classicisme en neorenaissance met art nouveau-elementen.

Die bouwrijckdom lijkt te wijzen op het tegendeel, maar Zwolle was een arme stad. Na de afsluiting van de Noordzee door Napoleon verloor de Hanzestad, die op een kruispunt van waterwegen ligt en doorvoerhaven van alle mogelijke waren was, snel haar belang. Armoede en cholera teisterden de stad in de 19de eeuw. Na de komst van de centrale werkplaats van de spoorwegen leefde ze weer op, om vanaf WO II weer een economische neergang te kennen. Het is eigenlijk aan dat verval te danken dat de historische kern zo goed bewaard bleef. Onder meer de elf bolwerken van de vestingstad zijn nog steeds zichtbaar in het stadsplan. Uiteraard werd niet alles bewaard: zo moest voor een winkelcentrum aan de broederskerk een hele wijk... eh... wijken. Er waren zelfs plannen om er voor de consumenten een vierbaansweg aan te leggen. Vandaag is het gelukkig een verkeersvrij pleintje.

Paardenstalling wordt

➔ Herman Brood Experience

Nog meer Zwolse religieuze gebouwen kregen een herbestemming. In de 14de-eeuwse augustijnerkerk zit een Japans restaurant, in

het Fraterhuis een cinema. Een fraterkapel werd stadsstalling en is nu de Herman Brood Experience. Veel bezoekers zijn er niet: twee man (de fotograaf en ik) en drie paardenkoppen (aan de gevel). Het museum gewijd aan de 75 jaar geleden in Zwolle geboren rocker/schilder is niet alle dagen open, maar Broods voormalige buurjongen en vriend Ivo de Lange onthaalt ons graag. Eigenlijk doet Brood het zelf, in de vorm van een bronzen borstbeeld. 'Hij vond het geweldig een beeld te krijgen. Als hij had mogen kiezen, dan stond het in de Peperbus (de roomse kerk met zijn opvallende ronde torenspits, nvdr).' Het pand is een bonte verzameling van memorabilia van fans en familie (tot het poëziealbum van zus Elly toe),

maar ook van zijn beeldende kunst op doeken, op een deur, een tafelhoetbalspel, een botsauto tot op een gesigneerd stuk van zijn ateliervloer.

De Lange: 'Herman was een typische Zwollenaar: een rustige, aardige man. Maar als er een camera in de buurt kwam of als hij op het podium stond, werd hij een ander mens. Hij wilde beroemd worden. "Aandachtzuchtig", noemde hij zichzelf. Veel aandacht kreeg Brood bij zijn zelfmoord op 11 juli 2001, door – op van de drank en de speed – van het dak van het Amsterdamse Hilton te springen. 'Hij was niet meer te sturen. Dat zelfdestructieve zat erin. Hierboven hangt een tekening die hij zes jaar voor zijn dood maakte: *I believe I can fly*, waarop de kunstenaar van een hoog

gebouw springt en op de grond alvast een lijst tekent. Herman wilde niet in bed sterven aan een overdosis.'

Medewerkster Emily leidt ons door het museum. 'Zijn werk lijkt kinderlijk simpel, maar dat is het niet. Als kunstenaar deed hij wat hij wilde, en goed ook. Hij liet zichzelf niet beperken. Daar kan je wel een voorbeeld aan nemen, niet aan zijn druggebruik.'

Gerechtsgebouw wordt

⇒ **Kunstmuseum De Fundatie**

Als 'knuffeljunk' kreeg Brood in zijn geboortestad steeds meer erkenning, onder meer in een naar hem genoemde steeg. 'Op latere leeftijd ►

De bouwrijkdom lijkt te wijzen op het tegendeel, maar Zwolle was een arme stad.

was hij trots van Zwolle te zijn', zegt De Lange. 'Hij kwam hier af en toe terug, om de hectiek van Amsterdam te ontvluchten, en logeerde dan bij mij. In die periode schilderde hij veel, iets waar hij pas later mee begonnen is, al heeft hij zijn hele leven getekend.' Naast brooddozen, broodplanken en zeefdrukken zijn in het museum ook originelen te koop. 'Die gaan van 5 tot 70.000 euro en worden almaar duurder. Als schilder heeft Brood zeker nog groei-potentieel, ook in landen waar men zijn muziek niet kent.'

Al zit er brood in Brood, toch is hij nog geen sant in eigen land. Althans niet als we afgaan op de collectie van het kunstmuseum aan de overkant van het plein. In het voormalige gerechtsgebouw toont De Fundatie onder in een iconische kunstwolk werk van onder meer Karel Appel, Jan Cremer, Jeroen Krabbé en een vroege Mondriaan. Maar ook niet-Nederlanders als Neo Rauch en de enige Turner in Nederland. Woordvoerster Sanne van de Kraats: 'Door moderne kunst in correspondentie te brengen met bijvoorbeeld werk uit de 16de en 17de eeuw (o.a. van

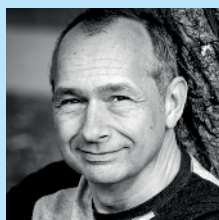

Museum De Fundatie herbergt werk van grote namen als Karel Appel en Mondriaan.

Zwollenaar Gerard Ter Borch) maken we de verbinding met het verleden. Belangrijk voor ons is dat er een maatschappelijke link in het werk is. Ook in de tijdelijke expo's is het niet zomaar te doen om *l'art pour l'art*, maar spreekt een engagement.'

Wij engageren ons zeker eens terug te keren naar Zwolle, als citytrip altijd een boeiende herbestemming. ■

PRAKTISCH

Reporter Koen Driessens bezoekt

HANZESTAD ZWOLLE

De Overijsselse hoofdplaats heeft een gezellige, verkeersveilige en boeiende binnenstad van slechts 0,6 km² met leuke shops en interessante musea. Hollen naar Zwolle!

ERHEEN

- Met de HST-trein ben je in 2 uur vanuit Antwerpen ter plekke. Er zijn ook gewone treinverbindingen.
- Met de auto ben je van Eindhoven in anderhalf uur filevrij in Zwolle.

ETEN EN DRINKEN

- 1 JaffaJaffa**
Broerenkerkplein 13.
jaffajaffa.com
Crunchy chicken, vegan kebab, African coffee en alle mogelijke cocktails in deze hippe tent in een historisch pand.
- 2 Brasserie Jansen**
Nieuwe Markt 14.
brasseriejansen.com
In Italiaanse sfeer ingerichte zaak (ook al in een oud klooster), met heel ruime en kindvriendelijke kaart.

3 De Vier Jaargetijden

Melkmarkt 8.
devierjaargetijdenzwolle.nl
Een begrip in het Zwolse uitgaansleven. Waag je kans met het verrassingsmenu 'hap aan de tap'.

SLAPEN

- 4 Grand Hotel Wientjes**
Stationsweg 7.
bilderberg.nl/zwolle/grand-hotel-wientjes
Statige burgemeesterswoning turned klassehotel. Vlak bij station, parking mogelijk. Vanaf € 98/2p.

DOEN

- 5 Waanders in de Broeren**
Achter de Broeren 1.
libris.nl/waanders
Snuister tussen de nieuwste boeken in deze 15de-eeuwse

broederskerk en proef er bijvoorbeeld de pittige Zwolse mosterdsoep.

6 Herman Brood Experience

Blijmarkt 21.
hermanbroodmuseum.nl, enkel open vr-zo
Memorabilia en merchandise, maar ook origineel werk (dat deels te koop is) van Zwols *enfant terrible* Herman Brood.

- 7 De Fundatie**
Blijmarkt 20.
museumdefundatie.nl
Museum voor beeldende kunst (met bijhuis Kasteel Nijenhuis) met eigen collectie en tijdelijke expo's.

MEER INFO

- visitzwolle.com
- visithanzesteden.nl

Meer reisverhalen op pasar.be/uitstappenenvakanties